

קטע מתוך הספר:

הלימודים

באותה תקופה לא היו גני ילדים ובגיל חמש נשלחנו ללמוד בחדר, שם למדנו לקרוא עברית בהברה ספרדית. זה היה חידוש כי בבית הכנסת התפללו בעברית אשכנזית. בפולין היה אז חוק חינוך חובה מכיתה א' ועד כיתה ח', ובגיל שש התחלנו ללמוד בבית ספר פולני. בכיתתנו למדה גם בת דודתי – הבת של חיה ואביש קלורמן. בתיה ואני ישבנו ליד שולחן אחד. היינו תלמידות מצטיינות ושיתפו אותנו בכל ההצגות ופעילויות הכיתה, אבל היינו זרות בקרב הפולנים והיחס היה קורקטי – מתקבל על הדעת אבל לא חם. הלימודים עברו על מי מנוחות. בבית הספר ניסו וגם הצליחו להקנות לנו רגשות פטריוטים כלפי פולין מולדתנו. כשהיינו בבית הספר היסודי הונהגה בפולין רפורמה בחינוך, שבמסגרתה היה אפשר להתחיל ללמוד בתיכון אחרי שש שנות לימוד, אך בקמין קושינסקי לא היה בית ספר תיכון ואנו נשלחנו ללמוד בקובל.

בקובל היו 6 גימנסיות: גימנסיה תרבות, שבה שפת הלימודים הייתה עברית והמנהל היה פרנקפורט; הגימנסיה היהודית של קלרה הרליך; גימנסיה ממשלתית פולנית; גימנסיה של עובדי הרכבת – לפולנים; גימנסיה אורט ללימוד מלאכה; וגימנסיה במגמה כלכלית שלמדו בה גם יהודים.

אמי דאגה שנלמד בגימנסיה של קלרה הרליך – בית ספר ברמה גבוהה עם מורים מצוינים בעלי תואר אקדמי. ההוצאה הייתה עצומה כי נוסף לשכר הלימוד היקר היה צורך לממן גם מגורים וכלכלה עבורנו, והמגורים היו צריכים להיות אצל משפחה מכובדת. יחד איתי ועם בתיה למד גם בן דודנו יעקב קצמן, ובגימנסיה תרבות למדה בת דודתנו, הבת של אביש קלורמן ושל חיה אחות אבי. כאשר סבתא הייתה באה לביקור בגימנסיה ישבנו במתח לפני חדר המנהלת וחיכינו לפסק הדין, רועדים יותר מהתרגשות מאשר מפחד.

ימי הלימודים בגימנסיה היו ימים מאושרים ומלאים פעילות. בתיה ואני תמיד ישבנו ליד שולחן אחד והיינו חברות טובות וגם תלמידות טובות, אני הצטיינתי בלימודים במתמטיקה. ביום שישי היינו מקבלות חבילות מהבית וכל הכיתה הייתה מתאספת וחוגגת.

בגימנסיה הייתה תלבושת אחידה והיה אסור ללכת להצגה שנייה בקולנוע ולסרטים לא מומלצים. המורים היו תורנים ודאגו שנהג בהתאם לחוקים. לגימנסיה היו זכויות של גימנסיה ממלכתית ואת בחינות הבגרות עשינו במקום בהשגחתו של נציג הגימנסיה הממלכתית.

כל מורה בגימנסיה היה אישיות ושימש לנו דוגמה. המורים היו בעלי השכלה אקדמית ורובם באו מגליציה. זכורים לי במיוחד המורה למתמטיקה, שאהבנו עד כדי כך שפנינו להנהלה כדי שיחזור ללמד בכיתתנו, והמורה לספרות שהקנתה לנו אהבה לקריאת ספרים והודות לה קראנו ולמדנו את הספרות הקלאסית הצרפתית, הרוסית, הפולנית והגרמנית, ועד היום אני מכירה את לורליי של גתה בעל פה; בעזרת המורה לספרות לטינית למדנו את השירה הלטינית וידענו לצטט את קיקרו, המורה להיסטוריה קירב אותנו לעולם העתיק ולדמויות מרכזיות של הפילוסופים והמדענים הקדומים. מהגימנסיה יצאנו אנשים משכילים.

שרה בורק זיכרונות סיפור חיים

הוצאת ירון גולן

שרה (היא סוניה) עם אחותה התאומה בתיה. האחיות לבית גורטנשטיין נולדו בקמין-קושינסק ולמדו בגימנסיות "קלרה ארליך" בקובל. האחיות ברחו ושרדו את השואה. לאחר המלחמה שרה נישאה לבן קובל, ברוך בורק